

Wymagania edukacyjne z geografii, zakres podstawowy, w klasie I (po Gimnazjum)

oceny						
Nr lekcji	Temat lekcji	dopuszczalny	dostateczny	dobry	Bardzo dobry	celujący
MAPA ŚWIATA						
1.	Lekcja organizacyjna. Przedstawienie przedmiotowego systemu oceniania oraz wstępna diagnoza wiedzy i umiejętności uczniów					
2.	Zmiany na mapie politycznej świata	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>państwo, integracja, dezintegracja</i> • wskazuje na mapie politycznej świata wybrane państwa i ich stolice • wymienia przykłady największych i najmniejszych państw pod względem powierzchni i liczby ludności • wymienia nazwy państw powstałych w Europie po 1989 r. • wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską • wymienia nazwy województw Polski 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy państwa • wyjaśnia różnicę między enklawą a eksklawą • wskazuje na mapie politycznej świata przykłady enklaw i eksklaw • porównuje powierzchnię państw na podstawie danych statystycznych • wymienia nazwy kontynentów objętych procesem dekolonizacji • podaje przyczyny dekolonizacji • wymienia przykłady terytoriów zależnych • podaje przyczyny procesów integracji i dezintegracji państw • wymienia regiony świata, w których zachodzą procesy integracji i dezintegracji • opisuje położenie i granice Polski • opisuje podział administracyjny Polski 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zmiany na mapie politycznej świata w różnych okresach historycznych • opisuje skutki dekolonizacji • analizuje mapę polityczną świata • opisuje zmiany na mapie politycznej świata po 1989 r. oraz następstwa tych zmian • opisuje na podstawie mapy Polski i danych statystycznych zmiany granic Polski po 1945 r. 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia kształtowanie się aktualnego podziału politycznego od okresu wielkich odkryć geograficznych przez kolonializm po proces dekolonizacji • opisuje ustroje polityczne na świecie • wyjaśnia gospodarcze, społeczne oraz polityczne skutki integracji i dezintegracji w skali lokalnej, regionalnej i globalnej • wykazuje korzyści wynikające z położenia geograficznego Polski 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny integracji i dezintegracji państw • uzasadnia, dlaczego niektóre kraje ulegają rozpadowi politycznemu • ocenia znaczenie położenia geopolitycznego Polski w Europie i na świecie
LUDNOŚĆ I URBANIZACJA						
3.	Liczba ludności świata i jej zmiany	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demografia, przyrost naturalny,</i> 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza współczynnik przyrostu naturalnego 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny dysproporcji między wartością 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prognozuje zmiany liczby ludności na świecie

		<p><i>eksplozja demograficzna</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wzrostu liczby ludności na świecie wymienia nazwy najludniejszych kontynentów i wskazuje te kontynenty na mapie świata wymienia nazwy krajów o wysokim i niskim przyroście naturalnym odczytuje z wykresu wartość współczynników: urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego w Polsce 	<p>ludności na poszczególnych kontynentach</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje czynniki wpływające na zmiany liczby ludności na świecie odczytuje z mapy tematycznej zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego na świecie wymienia czynniki wpływające na eksplozję demograficzną analizuje wykres przedstawiający model przejścia demograficznego opisuje na podstawie wykresu i danych statystycznych zmiany liczby ludności w Polsce po 1946 r. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje przyczyny zmian współczynnika przyrostu naturalnego na świecie porównuje na podstawie danych statystycznych wartość współczynnika przyrostu naturalnego w krajach słabo i wysoko rozwiniętych charakteryzuje fazy przejścia demograficznego i epidemiologicznego na przykładach z całego świata wymienia czynniki wpływające na niską wartość przyrostu naturalnego w Polsce 	<p>współczynnika przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje skutki eksplozji demograficznej analizuje skutki ujemnego przyrostu naturalnego w krajach wysoko rozwiniętych opisuje cechy społeczeństw w różnych fazach przejścia demograficznego na wybranych przykładach analizuje model przejścia epidemiologicznego na wybranych przykładach ukazuje zmiany liczby ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> przewiduje skutki wzrostu liczby ludności na świecie formułuje wnioski na podstawie analizy diagramu ilustrującego zmiany współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce w wybranych latach
4.	Zróżnicowanie demograficzne społeczeństw	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura demograficzna</i>, <i>struktura zatrudnienia</i> wymienia cechy struktury demograficznej wymienia państwa o różnej średniej długości trwania życia na świecie oraz wskazuje je na mapie odczytuje dane z piramidy wieku i płci definiuje bezrobocie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje strukturę wieku i płci na podstawie danych statystycznych oraz piramidy wieku i płci na wybranych przykładach odczytuje z mapy średnią długość trwania życia na świecie omawia przyczyny wzrostu średniej długości trwania życia w Europie omawia przyczyny starzenia się społeczeństw charakteryzuje na podstawie piramidy wieku cechy społeczeństwa młodego i starego charakteryzuje strukturę zatrudnienia ludności w wybranych krajach omawia przyczyny bezrobocia na wybranych przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia skutki starzenia się społeczeństw wyjaśnia przyczyny zróżnicowania współczynnika feminizacji i maskulinizacji w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo analizuje piramidę wieku i płci ludności Polski porównuje strukturę zatrudnienia w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych i wykresu wyjaśnia przyczyny różnych rodzajów bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje piramidę wieku i płci społeczeństwa młodego (rozwojowego), zastojowego i starego (regresywnego) wykazuje zależność pomiędzy strukturą płci a wiekiem społeczeństwa porównuje strukturę demograficzną Polski ze strukturą demograficzną wybranych krajów świata wykazuje zależność struktury zatrudnienia od poziomu gospodarczego państw wymienia społeczne i ekonomiczne skutki bezrobocia na świecie wyjaśnia, na czym polegają zmiany zachodzące na rynku pracy w skali globalnej i regionalnej, wynikające z rozwoju nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje konsekwencje struktury wieku w społeczeństwach odznaczających się wysokim i niskim odsetkiem dzieci i młodzieży wymienia sposoby przeciwdziałania bezrobociu na świecie uzasadnia konieczność dostosowania kwalifikacji zawodowych do zmieniających się potrzeb gospodarki w Europie i w Polsce

5.	Rozmieszczenie ludności na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> • wymienia nazwy obszarów o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia na świecie i wskazuje te obszary na mapie • wymienia na podstawie mapy bariery osadnicze na świecie • odczytuje z danych statystycznych gęstość zaludnienia na kontynentach 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności na wybranych przykładach • omawia na podstawie mapy gęstości zaludnienia zróżnicowanie rozmieszczenia ludności na świecie • wyróżnia i charakteryzuje obszary o optymalnych i trudnych warunkach do zamieszkania w skali globalnej i regionalnej • opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje gęstość zaludnienia w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo • oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia • porównuje wartość gęstości zaludnienia w wybranych krajach • opisuje geograficzne czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wpływ barier osadniczych na rozmieszczenie ludności na świecie • wykazuje zależność pomiędzy liczbą ludności a poziomem rozwoju gospodarczego na danym obszarze 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje prawidłowości rządzące rozmieszczeniem ludności na świecie • analizuje skutki dużej lub małej gęstości zaludnienia w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo
6.	Migracje na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, reemigracja, saldo migracji</i> • wymienia czynniki migracji na świecie • wymienia przyczyny migracji zagranicznych Polaków • wymienia nazwy krajów, do których migrują Polacy, i wskazuje te kraje na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje migracje i podaje ich przyczyny • odczytuje z wykresu saldo migracji w wybranych krajach świata • wyjaśnia przyczyny ujemnego salda migracji ludności w wybranych krajach • opisuje główne kierunki migracji na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje saldo migracji w wybranych krajach • oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego • opisuje wpływ ruchów migracyjnych na zmiany liczby ludności na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje współczesne kierunki emigracji Polaków • charakteryzuje czynniki wpływające na atrakcyjność niektórych państw dla imigrantów • opisuje pozytywne i negatywne skutki migracji zagranicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje główne kierunki migracji we współczesnym świecie • ocenia skutki migracji zagranicznych
7.	Zróżnicowanie ludności świata. Kręgi kulturowe	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne i mieszane odmiany ludzkie i wskazuje rozmieszczenie ich przedstawicieli na mapie • wymienia główne rodziny i grupy językowe na świecie • wymienia główne religie na świecie • wyjaśnia znaczenie terminu <i>mniejszość narodowa</i> • wymienia mniejszości narodowe żyjące w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny kulturowego zróżnicowania ludności na świecie • opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę wyznaniową na świecie • opisuje na podstawie mapy zróżnicowanie językowe ludności świata • opisuje na podstawie mapy kręgi cywilizacyjne na świecie • wymienia nazwy regionów zamieszkiwanych przez mniejszości narodowe w Polsce i wskazuje te regiony na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje na podstawie mapy zróżnicowanie odmian ludzkich • charakteryzuje różnice między poszczególnymi kręgami kulturowymi na świecie • analizuje zróżnicowanie kulturowe ludności Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje konsekwencje występowania wielu odmian ludzkich oraz dużego zróżnicowania etnicznego na świecie • wyjaśnia znaczenie kultury i tradycji regionalnych w procesie różnicowania się regionów pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego • wyjaśnia rolę tradycji w rozwoju przedsiębiorczości w państwach Azji Południowo-Wschodniej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady działań, które mogłyby ograniczyć negatywne przejawy zróżnicowania rasowego, językowego i religijnego na świecie

8.	Osadnictwo	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje jednostek osadniczych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wieś</i> wymienia funkcje miast na świecie wskazuje na mapie świata i Polski największe miasta wymienia kryteria wyróżniania miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między miastem a wsią podaje przykłady typowych form osadnictwa wiejskiego opisuje czynniki miastotwórcze i funkcje miast opisuje na podstawie fotografii typy fizjonomiczne przykładowych miast świata wymienia na podstawie mapy miasta w Polsce liczące powyżej 200 tysięcy mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje typy form osadnictwa wiejskiego opisuje zmiany w funkcji obszarów wiejskich na wybranych przykładach (np. w Unii Europejskiej, w regionach turystycznych, w państwach rozwijających się) porównuje miasta typowe dla poszczególnych regionów świata wymienia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia pozytywne i negatywne skutki życia w mieście podaje przykłady typów miast odznaczających się podobnymi elementami architektonicznym i układem przestrzennym opisuje kryteria wyróżniania miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia szanse i zagrożenia dla środowiska przyrodniczego i mieszkańców poszczególnych regionów wynikające z procesów przemian zachodzących na terenach wiejskich
9.	Urbanizacja na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, zespoły miejskie</i> wymienia płaszczyzny urbanizacji wymienia czynniki mające wpływ na intensywność urbanizacji odczytuje na podstawie danych statystycznych wskaźniki urbanizacji w wybranych krajach świata wymienia nazwy najlepiej i najgorzej zurbanizowanych województw w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przyczyny urbanizacji na świecie wymienia typy aglomeracji miejskich wyjaśnia zróżnicowanie procesów urbanizacji na świecie wyjaśnia proces dezurbanizacji wskazuje na mapie świata obszary najsilniej i najgorzej zurbanizowane oraz największe zespoły miejskie wymienia fazy urbanizacji 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje fazy urbanizacji porównuje i opisuje wskaźniki urbanizacji na świecie i w wybranych regionach opisuje procesy tworzenia się aglomeracji miejskich oraz ich formy wykazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a policentryczną opisuje przyczyny powstawania dzielnic nędzy w krajach słabo rozwiniętych gospodarczo 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje przyczyny i skutki ekspansji przestrzennej wielkich metropolii świata charakteryzuje proces suburbanizacji i reurbanizacji w Polsce wyjaśnia przyczyny powstawania dzielnic nędzy, wzrostu przestępczości, degradacji środowiska przyrodniczego i problemów komunikacyjnych w dużych miastach 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje i wyjaśnia procesy wzrostu liczby ludności oraz ekspansji przestrzennej wielkich metropolii świata proponuje działania, które mogą poprawić jakość życia mieszkańców w dzielnicach nędzy (slumsach, fawelach)
10.	Lekcja powtórzeniowa					
11.	Sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Mapa świata oraz Ludność i urbanizacja</i>					
GLOBALNA GOSPODARKA						
12.	Czynniki rozwoju rolnictwa	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy obszarów o korzystnych czynnikach rozwoju rolnictwa i wskazuje te obszary na mapie świata wymienia czynniki ograniczające rozwój rolnictwa wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura użytkowania ziemi,</i> 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie rolnictwa opisuje na podstawie map warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa na świecie wymienia pozaprzrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa wyróżnia na podstawie danych statystycznych i wykresu 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania rolnictwa na świecie porównuje cechy rolnictwa intensywnego i ekstensywnego na wybranych przykładach oblicza wielkość plonów na wybranych przykładach 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ wybranych czynników przyrodniczych i społeczno-gospodarczych na zmiany struktury użytkowania ziemi wykazuje pozytywne i negatywne skutki rolnictwa uprzemysłowionego 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje na wybranych przykładach zależność poziomu produkcji rolnej od warunków pozaprzrodniczych porównuje warunki rozwoju rolnictwa w Polsce z warunkami rozwoju rolnictwa w krajach Unii Europejskiej

		<i>monokultura, rolnictwo towarowe, rolnictwo samozaopatrzeniowe</i>	główne cechy struktury użytkowania ziemi <ul style="list-style-type: none"> opisuje na podstawie danych statystycznych poziom mechanizacji rolnictwa w wybranych krajach świata wymienia cechy rolnictwa ekstensywnego i intensywnego 		<ul style="list-style-type: none"> analizuje przestrzenne rozmieszczenie sposobów gospodarowania na świecie i w wybranych regionach 	i formułuje wnioski
13.	Główne obszary upraw	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy głównych roślin uprawnych na świecie wymienia czynniki warunkujące rozmieszczenie upraw na świecie wymienia główne uprawy w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje rośliny uprawne podaje przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu obszarów upraw wybranych roślin wymienia nazwy obszarów upraw wybranych roślin i wskazuje te obszary na mapie świata wymienia największych producentów wybranych roślin wyjaśnia znaczenie roślin zbożowych i przemysłowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje główne obszary upraw na świecie wyjaśnia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia obszarów wybranych upraw na świecie porównuje wielkość produkcji rolniczej w wybranych krajach świata i w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia przyczyny zróżnicowania upraw roślin w wybranych regionach ocenia zmiany w strukturze zasiewów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje na podstawie danych statystycznych plony i zbiory roślin uprawnych w wybranych krajach świata i w Polsce oraz formułuje wnioski
14.	Chów zwierząt na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cele hodowli zwierząt wymienia główne gatunki zwierząt hodowlanych w różnych regionach świata wymienia przeznaczenie wybranych zwierząt hodowlanych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia czynniki wpływające na hodowlę zwierząt na świecie omawia na podstawie wykresów pogłowie zwierząt hodowlanych na wybranych przykładach wymienia nazwy regionów hodowli zwierząt i wskazuje te regiony na mapie świata opisuje główne kierunki produkcji zwierzęcej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje główne obszary chowu zwierząt na świecie wymienia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia chowu na świecie porównuje intensywny i ekstensywny chów zwierząt omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie rozmieszczenia hodowli bydła w różnych regionach wyjaśnia przyczyny spadku pogłowia zwierząt hodowlanych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia strukturę hodowli zwierząt na świecie ocenia znaczenie chowu zwierząt dla polskiej gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność w rozmieszczeniu chowu niektórych gatunków zwierząt hodowlanych od warunków produkcji rolnej (przyrodniczych i pozaprodukcyjnych)

15.	Leśnictwo i gospodarka morską	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>monokultura leśna, lesistość, rybołówstwo, rybactwo, akwakultura, marikultura</i> • wymienia największe kompleksy leśne na Ziemi • wymienia funkcje lasów • wymienia na podstawie mapy województwa o największym i najmniejszym zalesieniu w Polsce • wymienia na podstawie danych statystycznych nazwy państw o największych połowach morskich • wymienia nazwy portów rybackich w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia gospodarcze wykorzystanie lasów • wymienia różnice między rabunkową a racjonalną gospodarką leśną • wymienia kraje na świecie o zróżnicowanej lesistości • opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie głównych kompleksów leśnych w Polsce • przedstawia podział obszarów morskich na świecie • wymienia przykłady wykorzystania oceanu światowego • opisuje na podstawie mapy obszary połowów morskich • porównuje na podstawie danych statystycznych wielkość połowów morskich w Polsce z innymi krajami 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje racjonalną gospodarkę leśną na wybranych przykładach • charakteryzuje kierunki zmian w powierzchni lasów na świecie (w wyniku wylesiania i zalesiania) • omawia problemy gospodarki leśnej w Polsce • charakteryzuje cechy gospodarki morskiej • porównuje udział oceanów w światowych połowach • omawia problemy gospodarki morskiej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje skutki nieracjonalnej gospodarki leśnej na świecie i w Polsce • podaje przykłady pozytywnego i negatywnego gospodarowania zasobami leśnymi • wykazuje przyczyny rabunkowej gospodarki leśnej na wybranych przykładach • analizuje zagrożenia wynikające ze zbyt intensywnej eksploatacji zasobów morskich 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia potrzebę ochrony zasobów leśnych oraz formułuje wnioski • uzasadnia potrzebę współdziałania państw w zakresie ochrony zasobów morskich
-----	-------------------------------	---	---	--	--	---

16.	Rozwój i znaczenie przemysłu	<ul style="list-style-type: none"> wymienia sekcje i działy przemysłu wymienia funkcje przemysłu wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu wymienia najlepiej rozwijające się działy produkcji przemysłowej w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>okręg przemysłowy, ośrodek przemysłowy</i> wymienia na podstawie mapy nazwy okręgów przemysłowych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia znaczenie przemysłu omawia na wybranych przykładach czynniki lokalizacji przemysłu wymienia na podstawie danych statystycznych i wskazuje na mapie świata kraje o największej produkcji przemysłowej w wybranych dziedzinach charakteryzuje na podstawie wykresu udział przemysłu w tworzeniu PKB w wybranych krajach przedstawia na podstawie danych statystycznych i wykresu strukturę produkcji przemysłowej w Polsce charakteryzuje cechy okręgu przemysłowego wymienia rodzaje okręgów przemysłowych na świecie i lokalizuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia różnice między przymusową, związaną i swobodną lokalizacją przemysłu podaje przykłady lokalizacji przymusowej, związanej i swobodnej charakteryzuje rewolucje przemysłowe wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w polskim przemyśle w ostatnim 30-leciu charakteryzuje na podstawie mapy czynniki lokalizacji wybranych okręgów przemysłowych omawia strukturę gałęziową przemysłu w wybranych okręgach 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związki między lokalizacją przemysłu a warunkami naturalnymi, rynkiem zbytu, szlakami komunikacyjnymi i potencjałem ludzkim analizuje przyczyny prywatyzacji i restrukturyzacji przemysłu w Polsce wyjaśnia udział i znaczenie inwestycji zagranicznych w Polsce wymienia pozytywne i negatywne skutki koncentracji przemysłu 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia skutki procesu restrukturyzacji i modernizacji przemysłu na świecie i w Polsce ocenia politykę państw wysoko rozwiniętych gospodarczo dotyczącą restrukturyzacji okręgów przemysłowych
17.	Przemysł wysokiej technologii na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>restrukturyzacja przemysłu, modernizacja przemysłu, deglomeracja przemysłu</i> wymienia branże przemysłu high-tech wymienia na podstawie mapy regiony, w których rozwija się przemysł high-tech 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy restrukturyzacji i modernizacji przemysłu przedstawia cechy przemysłu wysokiej technologii wymienia czynniki lokalizacji przemysłu high-tech opisuje rozmieszczenie ośrodków high-tech na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje formy przestrzenne przemysłu high-tech (technopolie, klastry, dystrykty przemysłowe) charakteryzuje wybrany ośrodek high-tech wymienia przykłady najszybciej rozwijających się gałęzi nowoczesnego przemysłu 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie mapy udział produktów wysokiej technologii w eksporcie artykułów przemysłowych w wybranych krajach opisuje wpływ przemysłu wysokich technologii na rozwój gospodarczy państw 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia korzyści wynikające z rozwijania nowoczesnych gałęzi przemysłu

18.	Energetyka na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia źródła energii na świecie • wymienia surowce energetyczne • wymienia największych producentów surowców energetycznych • wymienia główne surowce energetyczne w Polsce • wymienia typy elektrowni • wymienia odnawialne źródła energii • wymienia nazwy różnych typów elektrowni w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia na podstawie mapy rozmieszczenie surowców energetycznych na świecie • opisuje znaczenie surowców energetycznych • wymienia nazwę organizacji skupiającej największych eksporterów ropy naftowej • odczytuje z wykresu zmiany w bilansie energetycznym świata • odczytuje na podstawie wykresów udział wybranych krajów w światowej produkcji energii elektrycznej • lokalizuje na mapie surowce energetyczne w Polsce • wymienia zalety i wady różnych rodzajów elektrowni • wymienia i lokalizuje na mapie obszary występowania różnych typów elektrowni • wyjaśnia znaczenie odnawialnych źródeł energii elektrycznej dla gospodarki • lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłne i wodne 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki wpływające na strukturę energii w danym kraju • analizuje bilans energetyczny świata • wyjaśnia twierdzenie, że ropa naftowa rządzi światem • analizuje strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce • wykazuje korzyści z wykorzystywania niekonwencjonalnych źródeł energii 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia skutki eksploatacji i wykorzystywania tradycyjnych surowców energetycznych • charakteryzuje i ocenia zróżnicowanie i zmiany struktury wykorzystania surowców energetycznych na świecie • ocenia zjawisko uzależnienia produkcji energii na świecie od źródeł zaopatrzenia surowców nieodnawialnych • ocenia pozytywne i negatywne skutki rozwoju energetyki atomowej • przedstawia problemy przemysłu energetycznego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • prognozuje zmiany w bilansie energetycznym świata do 2050 r. • uzasadnia konieczność racjonalnej gospodarki surowcami energetycznymi i energią • ocenia możliwości wykorzystania w Polsce źródeł energii odnawialnej
-----	-----------------------	---	--	--	--	--

19.	Komunikacja	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie usług • wymienia rodzaje usług • wymienia działy komunikacji • klasyfikuje rodzaje transportu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>infrastruktura transportowa</i> • wymienia czynniki rozwoju transportu • wymienia na podstawie mapy nazwy głównych portów morskich oraz wskazuje główne szlaki transportu morskiego • wymienia na podstawie mapy nazwy regionów o największej gęstości dróg kołowych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie usług we współczesnej gospodarce • wykazuje znaczenie transportu • opisuje zróżnicowanie sieci transportowej na świecie • opisuje działy łączności • opisuje znaczenie poszczególnych rodzajów transportu lądowego na świecie • opisuje na podstawie mapy przestrzenne zróżnicowanie gęstości sieci dróg kołowych i sieci kolejowej na świecie • opisuje znaczenie transportu wodnego i lotniczego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia rolę nowoczesnych usług komunikacyjnych w funkcjonowaniu gospodarki i w życiu codziennym • opisuje na podstawie wykresu dostęp do internetu w wybranych krajach świata • wyjaśnia przyczyny, które zadecydowały o stanie sieci transportowej w poszczególnych państwach, • charakteryzuje wady i zalety różnych rodzajów transportu • omawia znaczenie nowoczesnych terminali w rozwoju regionów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania udziału sektora usług w tworzeniu dochodu narodowego na świecie • omawia zmiany zachodzące w kierunkach i natężeniu ruchu osób i towarów na świecie i w wybranych regionach 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że zatrudnienie w usługach jest jednym z mierników poziomu rozwoju gospodarczego • wyjaśnia znaczenie łączności w funkcjonowaniu polskiej gospodarki • charakteryzuje główne problemy transportu w Polsce
20.	Rozwój turystyki na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne infrastruktura turystyczna</i> • wymienia rodzaje turystyki • wymienia przyczyny rozwoju turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie turystyki w gospodarce państw świata • klasyfikuje turystykę wg różnych kryteriów • charakteryzuje rodzaje turystyki • wymienia nazwy regionów o wysokich walorach turystycznych i wskazuje te regiony na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wybrane obszary intensywnie zagospodarowane turystycznie • identyfikuje pozytywne i negatywne skutki rozwoju turystyki dla gospodarki i środowiska przyrodniczego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje atrakcje turystyczne wybranych regionów świata • wyjaśnia przyczyny zmian kierunków wyjazdów turystycznych Polaków • ocenia atrakcyjność turystyczną Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje potrzebę ochrony walorów turystycznych • opisuje turystykę jako źródło dochodu ludności
21.	Lekcja powtórzeniowa					
22.	Sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Globalna gospodarka</i>					
GLOBALNE PROBLEMY						

23.	Dysproporcje w rozwoju ekonomicznym państw	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>produkt krajowy brutto (PKB)</i> • wymienia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • odczytuje z tabeli wybrane wskaźniki społeczno-gospodarcze na danym obszarze • wymienia i wskazuje na mapie politycznej świata przykłady państw wysoko, średnio i słabo rozwiniętych gospodarczo • wyróżnia na podstawie mapy regiony bogate i biedne 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje wskaźniki społeczno-gospodarcze na danym obszarze • porównuje na podstawie mapy i danych statystycznych produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w wybranych krajach • charakteryzuje wskaźnik rozwoju społecznego (HDI) • odczytuje z mapy zróżnicowanie wskaźnika HDI w wybranych krajach • opisuje cechy krajów o różnym poziomie rozwoju na wybranych przykładach • określa na podstawie mapy i danych statystycznych, które regiony zalicza się do bogatej Północy, a które – do biednego Południa 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje państwa na podstawie analizy wskaźników społeczno-gospodarczych • opisuje skutki nierównomiernego rozwoju państw 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje wybrane kraje świata pod względem wartości PKB na 1 mieszkańca (tys. USD) oraz wskaźnika HDI • dostrzega zależności między wartością wskaźnika PKB i HDI • analizuje działania bogatych państw i organizacji międzynarodowych mające na celu zniwelowanie różnic pomiędzy najbogatszymi i najbiedniejszymi krajami 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionów świata • proponuje sposoby zmniejszenia nierówności w rozwoju społeczno-gospodarczym świata
24.	Wyżywienie na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki wpływające na nierównomierny dostęp do żywności • wymienia na podstawie mapy kraje o niedoborze i nadprodukcji żywności 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przyczyny głodu i niedożywienia • odczytuje z wykresu strukturę niedożywienia w wybranych regionach świata • wskazuje na mapie regiony głodu i niedożywienia na świecie • wymienia nazwy organizacji międzynarodowych zajmujących się pomocą dla regionów, w których występuje zjawisko głodu 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje poziomy wyżywienia na świecie • wyjaśnia, z czego wynikają różnice w wielkości i strukturze spożycia żywności na świecie • wyjaśnia przyczyny otyłości na świecie • wyjaśnia, na czym polegała zielona rewolucja 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność poziomu wyżywienia ludności od warunków produkcji rolnej • analizuje skutki głodu i niedożywienia na świecie • wyjaśnia skutki zielonej rewolucji • wyjaśnia skutki otyłości jako choroby cywilizacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia i projektuje różne formy pomocy krajów i organizacji pozarządowych państwom oraz regionom dotkniętym głodem • ocenia skuteczność działań organizacji międzynarodowych zajmujących się pomocą dla regionów dotkniętych głodem
25.	Globalizacja. Przyczyny i skutki	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>globalizacja</i> • wymienia przyczyny globalizacji • wymienia płaszczyzny globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady procesów globalizacji • wymienia korzyści wynikające z rozwoju procesu globalizacji • wymienia nazwy największych korporacji na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje procesy globalizacji na świecie i ich wpływ na rozwój regionalny i lokalny • charakteryzuje wielkie korporacje i ich rolę w procesie globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia pozytywne i negatywne skutki procesu globalizacji • podaje i analizuje przyczyny sprzeciwu wobec globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje korzyści, jakie osiągają kraje średnio i słabo rozwinięte gospodarczo z lokalizacji filii międzynarodowych koncernów na ich terenie • uzasadnia na dowolnych przykładach, że Polska jest

						objęta procesem globalizacji
26.	Współpraca międzynarodowa. Organizacje międzynarodowe	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>integracja międzynarodowa, handel zagraniczny, import, eksport, bilans handlu zagranicznego</i> • wymienia płaszczyzny integracji międzynarodowej • wymienia na podstawie mapy nazwy organizacji międzynarodowych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje cele integracji w skali globalnej i regionalnej • wyjaśnia znaczenie handlu międzynarodowego • wyjaśnia, co składa się na bilans handlu zagranicznego • wymienia na podstawie diagramów głównych światowych eksporterów i importerów • wymienia na podstawie mapy nazwy euroregionów na obszarach przygranicznych Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia korzyści wynikające ze współpracy międzynarodowej • analizuje znaczenie ONZ • charakteryzuje organizacje międzynarodowe, których członkiem jest Polska • wymienia nazwy euroregionów na obszarach przygranicznych Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie współpracy międzynarodowej na szczeblu krajowym i regionalnym • wyjaśnia na wybranych przykładach przyczyny procesów integracyjnych i ich skutki gospodarcze, społeczne i polityczne • analizuje pozytywne i negatywne skutki integracji europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że integracja polityczna i gospodarcza jest korzystna dla krajów zrzeszonych w poszczególnych organizacjach
27.	Konflikty zbrojne. Terroryzm	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>terroryzm</i> • wymienia źródła konfliktów na świecie • podaje przykłady wybranych konfliktów zbrojnych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przyczyny konfliktów zbrojnych • wskazuje na mapie świata najważniejsze obszary konfliktów zbrojnych i zamachów terrorystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje miejsce i charakter wybranych zamachów terrorystycznych w XXI w. • wyjaśnia skutki terroryzmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia skutki konfliktów zbrojnych • opisuje wybrany konflikt zbrojny, podając strony konfliktu, jego przebieg i przyczyny • wyjaśnia, w jaki sposób społeczność międzynarodowa może zapobiec istniejącym lub potencjalnym konfliktom zbrojnym 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia i projektuje różne formy pomocy państwa i organizacji pozarządowych państwom i regionom dotkniętym konfliktami zbrojnymi
28.	Lekcja powtórzeniowa					
29.	Sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Globalne problemy</i>					
RELACJE CZŁOWIEK – ŚRODOWISKO						
30.	Oddziaływanie człowieka na środowisko	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>środowisko przyrodnicze, środowisko geograficzne, antropopresja</i> • wymienia przyczyny antropopresji • wymienia nazwy obszarów o dużej antropopresji 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przejawy antropopresji związanej z rozwojem rolnictwa • opisuje wpływ przemysłu i transportu na środowisko przyrodnicze • wymienia czynniki wpływające na niedobór wody na świecie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje efekt cieplarniany i mechanizm powstawania dziury ozonowej • opisuje przyczyny zachodzących współcześnie globalnych zmian klimatu (globalnego ocieplenia) • charakteryzuje obszary niedoboru i nadmiaru wody na świecie i określa przyczyny tego 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia skutki wpływu człowieka na środowisko przyrodnicze • ocenia rozwiązania podejmowane w skali globalnej i regionalnej zapobiegające ocieplaniu się klimatu • projektuje działania stosowane w sytuacjach braku lub 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • formułuje problemy wynikające z eksploatacji zasobów odnawialnych i nieodnawialnych • wykazuje na przykładach, że zbyt intensywne wykorzystanie rolnicze gleb oraz nieumiejętne zabiegi agrotechniczne powodują w wielu częściach świata degradację gleb, co

				zróżnicowania <ul style="list-style-type: none"> wymienia działania człowieka przyczyniające się do deficytu zasobów wody na świecie 	niedoborów wody w różnych strefach klimatycznych	w konsekwencji prowadzi do spadku produkcji żywności, a w niektórych regionach świata – do głodu i ubóstwa
31.	Działania na rzecz odbudowania równowagi ekologicznej	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekorozwój, recykling, rekultywacja</i> rozróżnia formy ochrony przyrody w Polsce wymienia nazwy parków narodowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia koncepcję zrównoważonego rozwoju charakteryzuje filary zrównoważonego rozwoju omawia na podstawie wykresu działania związane z recyklingiem 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje działania podejmowane na rzecz odbudowania równowagi ekologicznej wymienia nazwy międzynarodowych form ochrony przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje etapy relacji człowiek – środowisko proponuje sposoby ochrony przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> przewiduje globalne przyrodnicze i pozaprzyrodnicze skutki zakłóceń równowagi ekologicznej proponuje sposoby działań na rzecz zachowania równowagi w środowisku przyrodniczym wykazuje na przykładach pozaprzyrodnicze czynniki zmieniające relacje człowiek – środowisko przyrodnicze (rozszerzenie udziału technologii energooszczędnych, zmiany modelu konsumpcji, zmiany poglądów dotyczących ochrony środowiska)